

ikke var valgt, fandt et bundet Balg Sted, hvis Udfald var, at J. G. Larsen valgtes med 37 af 71 afgivne Stemmer.

Man gik derpaa efter Dagsordenen over til Fortsættelse af 1ste Behandling af Forslag til Lov om Fæstes Overgang til Selveiendom.

Indenrigsministeren: Uagtet der er forløbet flere Dage siden saa den nu foreliggende Sag sidst var til Forhandling, og det i flere Henseender er lidet fyldestgjørende at slutte sig til en Discussion, som allerede ligger længere Tid tilbage, saa har jeg dog troet at burde begjære Ordet, for at gjøre nogle saa Bemærkninger med Hensyn til Udskilligt af det fra enkelte Taleres Side under de tidligere Forhandlinger Fremførte. Jeg maa saaledes aabenhjertig tilstaae, at jeg ikke er istand til ganske at kunne slutte mig til den høiærværdige Forslagsstiller, med Hensyn til det Standpunkt, fra hvilket han gaaer ud ved denne Sags Behandling. Han stiller sig paa Expropriationens Standpunkt, og uagtet han har fremhævet, med hvilken Sikkerhed han har indtaget dette Standpunkt, saa kan jeg dog ikke skjønne, at dette hans Standpunkt her er berettiget. Jeg troer, at det er temmeligt vigtigt at skjælne nøie imellem en egentlig Expropriation og andre Fremstillinger, hvorved man gennem Lovgivningen griber ind i gjensidige Retsforhold, om disse end ere af en ganske privat Charakter. Jeg troer ikke, at de af ham anførte Exempler kunde henføres under Begrebet „Expropriation“. Det er vistnok saaledes ganske utvivlsomt, at Udflytningen ikke var nogen Expropriation, og det er vistnok ligesaa utvivlsomt, at der i de af ham berørte Landboreformer, og navnlig i den i Preussen foretagne, ikke var Spor af nogen Expropriation, ligesom det jo ogsaa er aldeles vist, at det Lovudkast, som i sin Tid af den forrige Indenrigsminister blev forelagt Landbocommissionen, aldeles ikke indeholdt nogen Expropriation. Jeg troer saaledes, at det er en ganske ny Vej ved denne Sags Ordning, som den høiærværdige Forslagsstiller er gaaet. Jeg anseer den imidlertid i sine Conseqventser for i flere Henseender mislig, og jeg seer heller ikke, at der er nogen Nødvendighed for at

vælge den. Jeg troer, at man stadig maa holde sig for Die, at overalt hvor vi have med Expropriationer at gjøre, der handles der om en Tilegnelse i det offentlige Væls Interesse, af en anden Mandes Eiendom, og en Tilegnelse, der stæer til varig Brug. En saadan Fremstilling troer jeg ikke skal bruges, uden at der herfor er en tvingende Nødvendighed tilstede, hvilket endydermere ogsaa er indskærpet ved den paagældende § i Grundloven. En saadan Nødvendighed er nu ikke, saavidt jeg kan indsee, godtgjort her at være tilstede; thi det er noget ganske Andet, at vi her have at bestille med Forhold af en vis indviklet Natur, og at det kan blive fornødent, at Lovgivningen træder til, for at aabne en Udvei for begge Parter til at komme ud af det Retsforhold, hvori de hidtil have staaet. En saadan Fremgangsmaade er jo vistnok ofte anvendt, og Loven indeholder ikke saa Exempler derpaa.

Vi finde saaledes en sliq Oplosning af bestaaende forviklede Retsforhold i Lovens 5-3-27, 5-3-24 og 25, 3-12-3 og 5-10-5, men overalt finde vi den anvendt med en anerkjendt Ret for enhver af Parterne til paa en activ Maade at træde frem ved Forholdenes Løsning, og jeg troer derfor, at dette saaledes er en ganske anden Vej end den, som i Forslaget ligger for, og en Vej, der er meget mere begrundet i den hele hidtil gjældende Lovgivning og Forholdenes hele Natur end den her foreslaaede. Jeg vil forøvrigt, i Overeensstemmelse med hvad jeg allerede tidligere har tilladt mig at udtale, gjentage her, at fordi man gaaer ud enten fra det ene eller det andet statsretlige Standpunkt, derfor er det ikke sagt, at man nødvendigviis maa komme til et forskjelligt Resultat. Derfor anseer jeg det ogsaa med Hensyn til denne enkelte Sags videre Fremme ikke at være absolut nødvendigt, at man er ganske enig med Hensyn til det Synspunkt, hvorfra man gaaer ud, men jeg har dog troet med Hensyn til den Bigtighed, som Grundlovens § 87 har for Borgersamsfundet i det Hele, ikke at burde undlade at udtale mig paa den nu stæte Maade. Vist er det imidlertid i hvert Fald, at den høiere Grundsætning, som udtales i Grundlovens §